

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. An detur Vacuum indeterminatum, seu an dentur spatia
Imaginaria, & quid sint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

XIV.

Quæres: Quid contingeret, si Titius replicatus posset se movere motibus contrariis, ita, ut etiam sibi ipsi obviaret, an tunc sese penetraret? R. probabiliter quod non & ratio est,

quia in tali casu partes oppositæ occurrerent sibi, id est dextra manus ad sinistram & sinistra ad dextram. Et hæc pro materia intricatissima sufficiant.

DISPUTATIO II.

DE VACUO.

Duplex vacuum communiter à Philosophis assignatur, unum proprium, quod etiam determinatum vocatur, est q. quod fit, vel fieri posse creditur in toto universo; alterum est improprium & indeterminatum, quod etiam imaginarium dicitur. Et de utroque in hac disputatione mihi erit sermo, & imprimis de indeterminato; sit igitur

QUÆSTIO I.

IX *An detur vacuum indeterminatum, seu an dentur spatia imaginaria? & quid sint?*

I.

Circa præsentem materiam imaginariam plurimis Authores passim distrahuntur imaginationibus, dum unus hoc, alter aliud de his spatiis imaginatur, mihi licebit etiam, quod aliis; maxime habenas laxante Doctore subtili, qui, licet quandoque locum realem propugnet, atamen tam s. Met. q. 9. quàm 4. Phys. q. 2. spatiis imaginariis plurimum favet, nam dicit, hoc non posse evidentè impugnari. Quare cum eodem rem breviter expediendo, secundum quod soleo,

II.

Dico I. Dantur spatia imaginaria. Hæc est, ut imaginor mihi, indubitata, &

Dantur spatia imaginaria.

Probatur: Quia spatia imaginaria vel sunt entia realia, vel entia fictitia, sed tam entia realia dantur, quàm entia fictitia; ergò dantur etiam spatia imaginaria: probatur mi. quia dantur entia rationis; ergò dantur etiam spatia imaginaria, cum non plus esse habeant illa, ac ista, ergò. Et hoc sufficiat pro prima parte; pro secunda, de qua plures, eaque sola, sunt difficultates

III.

Non sunt quid positivum.

Dico 2. Spatia imaginaria non sunt quid reale positivum.

Probatur primò: Spatia imaginaria fuerunt ante mundum conditum, sed ante mundum conditum nihil fuit reale positivum; ergò nec spatia imaginaria sunt aliquid reale positivum; probatur minor, quia tunc nihil extitit, præter solum Deum, sed Deus nequit dici spatium imaginarium, ergò.

IV.

Dices: Deum posse dici spatium imaginarium, propter suam immensitatem, per quam ubique diffusus est, idque necessariò, non quidem secundum partes, sed virtualiter & eminentialiter, quatenus ejus unica simplicissima entitas, multis partibus & extensionibus æquivaleret, adeoque rem esse in spatio imaginario nihil aliud est, quàm esse in Deo. Sed Contra: Secundum Patres & Scholasticos Deus est in spatiis imaginariis, etiam extra cælum, sed si Deus esset ipsum spatium imaginarium, gratis diceretur hoc, quia nihil aliud facerent, quàm quòd Deus fit in se, quod nemo negat; bene

tamen alii, quòd fit in spatiis illis imaginariis, unde Arguo in contrà secundo: Certum est, Deum esse ubique immensum & esse in se, sed non est certum, quòd Deus fit in spatiis imaginariis; ergò spatia imaginaria non sunt Deus, nec Deus est spatium: ma. patet: minor probatur ex varietate sententiarum, quoniam aliqui affirmant, alii e contra negant, ergò.

Probatur secundo: Si spatia imaginaria essent quid reale positivum, vel essent substantia, vel accidens, neutrum sunt; ergò non sunt aliquid reale: ma. patet: probatur mi. quia si essent substantia, deberent esse tam bene in loco, ac alia substantia & non essent in loco, nisi per alia spatia, quæ etiam absque omni loco esse non possent, & illa iterum usque in infinitum; Nec etiam accidens, quia deberent habere aliquod subiectum, quod implicat, quia aliud subiectum deberet esse in loco & in spatio, & sic deberet iterum aliud habere subiectum.

Dico 3. Spatia imaginaria non sunt entia pure fictitia. Ita ex Scotistis Baro contra alios, & etiam plures Recentiores, ut Arriagam, Ovidium, Vasquez &c.

Probatur primò: Quia cælum Emphyreum fuit in spatio & est in illo absque eo, quòd aliquis intellectus de eo cogitet vel fingat, imò spatium imaginarium fuit ab æterno, sed ab æterno nullus fuit intellectus potens fingere; ergò spatia imaginaria non sunt entia per fictionem.

Probatur secundo: Deus, secundum probabilem sententiam, est in spatiis imaginariis, sed Deus non est in fictione alicujus intellectus; ergò: probatur mi. Deus esset ibi, etiam si nullus intellectus esset, qui fingeret.

Probatur tertio: Spatium imaginarium debet esse quid fixum & immobile, sed fictio intellectus cessat, cessante actu intellectus; ergò in eo non consistit spatium imaginarium.

Dico 4. Spatium imaginarium est negativum spatii realis alibi ponibili. Hæc sequitur ex prioribus, nam si spatium non est quid fictum, nec etiam aliquid positivum, sequitur esse aliquid negativum. Unde

Probatur Conclusio: Spatium imaginarium nihil est aliud, quàm id, quod

spatio reali opponitur, sed nihil magis opponitur spatio reali, quam negatio spatii realis, ergo. Confirmatur: Si Deus per suam omnipotentiam annihilaret caelos superiores usque ad regionem ignis, tunc in locum caelorum annihilatorum succederet spatium imaginarium, nam eodem modo nobis tunc imaginaremur amplissimam quandam extensionem, non secus ac modo; ergo spatium imaginarium nihil est aliud, quam negatio spatii realis.

VIII. **Dices 1.** Haec negatio spatii realis debet esse alicubi, sed omne, quod est alicubi, debet correspondere alicui loco, five positivo, five negativo; ergo etiam illud spatium imaginarium; Et sic in infinitum. Sed R. negando ma. Ratio est, quia quod est ratio alicui essendi in loco, non debet iterum poni per aliud in loco, nam sic Adversarii ipsi fatentur, quod ubi intrinsecum non sit in loco per aliud ubi intrinsecum, sic nec spatium debet esse in spatio per aliquod aliud spatium, quia ipsum est mensura & capacitas, ut sint res aliae in ipso: quare respondeo ad mi. dist. eandem. Omne, quod est, debet correspondere alicui loco, si non sit ratio formalis & ipse locus, concedo minorem, si sit talis ratio formalis, nego mi. Spatium autem est ratio formalis locandi.

IX. **Dices 2.** Omnis negatio potest tolli per positionem formae, cujus est negatio; ergo etiam spatium poterit tolli, sed hoc videtur contra rationem spatii, quod dicitur esse immobile & aeternum, ergo. R. disting. consequens, poterit tolli simpliciter, nego consequentiam, secundum quid, concedo, nec in hoc involvitur aliqua implicancia.

QUAESTIO II.

An Deus sit in Spatiis Imaginariis?

I. **Qui negant** Spatia imaginaria, consequenter loquendo, negant etiam Deum esse in illis, Arriaga excepto, qui, licet illa negasset, & mera entia ficticia docuisset esse, dicit tamen, Deum esse ibi, sed non video, quomodo Deus extitisset ab aeterno in spatio imaginario, cum nec Arriaga tamdiu extiterit, imò multo tempore extiterit, antequam aliquod tale spatium finxerit vel fingere potuerit. In materia ista tenet D. Bonaventura partem negantem; Nichilominus Sancti nostri Magistri contrarium sentiunt, ideoque cum aliis resolvunt.

II. **Dico:** Deum vere esse in spatiis imaginariis. Hanc Recentiores potiori ex parte omnes solemniter propugnant, contra plurimos Scotistas, qui imaginantur hoc esse contra mentem Doctoris subtilis, sed perperam, quia Doctor tantum denegat Deo ante mundi constitutionem praesentiam ad aliquid positivum. Quare

Probatur Conclusio primò: Autoritate S. Augustini Serm. 57. Diversi ubi sic ait: *Quae sunt spatia, quae non habent omnipotentem? quae non tenent immensum?* Et lib. 11. Civit. cap. 5. haec habet. *Ita quaeritur, cur potius tunc, & non ante mundum factus sit, quemadmodum quaeri potest, cur hic potius, ubi est & non alibi? Nam*

si infinita spatia temporum ante mundum cogitant, in quibus eis non videtur Deum ab opere cessare potuisse, similiter ergo cogitent extra mundum infinita spatia locorum, in quibus si quisquam dicat, non potuisse vacare omnipotentem, nonne consequens erit, ut innumerabiles mundos cum Epicuro somnare cogatur. Ex qua auctoritate desumo pro Conclusionem hanc rationem: Deus per aeternitatem suam omne tempus actuale excedit & supergreditur, ergo etiam excedit omnem locum actualem, & consequenter est & fuit, quando non fuit, & ubi non est locus actualis & realis; probatur aut. quia Deus dicitur fuisse per omne tempus imaginarium praecedens in infinitum tempus actuale, non quidem per praesentiam aliquam positivam & realem coexistentiam, quia tunc nullum fuit ens, cui coexisteret, adeoque defectus non ex ipso, sed ex carentia rei existentis; ergo; patet etiam consequentia, quia sicut se habet Deus ad tempus, ita se habet ad locum, utrumque enim respicit per infinitum, hinc per infinitam aeternitatem, illinc per in comprehensibilem immensitatem. Prob. etiam ex Bernardo lib. 5. de Confid. cap. 13. ubi dicit: *Quid igitur est Deus? longitudo inquam quid ipsa? aeternitas. Haec tam longa, ut non habeat terminum, non magis loci, quam temporum.* Sed si Deus non est in spatiis imaginariis, haberet terminum loci, ergo est.

Dices: D. Bernardus totum contrarium docet, nam lib. 5. de Confid. cap. 6. sic discurret: *Quaeris si in ipso omnia, ipse ubi? Nihil minus invenio. Quis capiat locum? Quae ubi non sit? Nec hoc quidem dixerim: Quis sine Deo locum? Incomprehensibilis est Deus: sed non parum apprehendisti, si hoc tibi de eo compertum est, quod nunquam sit, qui non clauditur loco & nunquam non sit, qui non excluditur loco. Suo autem sublimi & incomprehensibili modo, sicut omnia in ipso, sic ipse in omnibus est. Denique, sicut ait Evangelista, in mundo erat. Alias vero ubi erat, antequam mundus fieret, ibi est. Non est, quod quaeras ultra, ubi erat: praeter ipsum nihil erat; ergo in seipso erat. Sed R. Sanctum Bernardum, sicut & omnes alios Sanctos Patres, quando dicunt, quod Deus ante mundi creationem fuerit in seipso, aliud non velle, quam explicare, quod nihil ante ipsum fuerit, nec etiam aliquid necessè fuerit, ut esset ab aeterno, in quo esset, ut esse posset, cum sufficienter in se esset, absque eo, quod aliquid reale esset, in quo se ipsum constitueret & hoc ideo, quia sic melius ab illis, quibus loquebantur, capiebantur. Simili modo explicandus est D. Augustinus, dum lib. 7. Conf. cap. 1. locum inanem vocat *spatio sum nihil*, id est, nihil positivum, vel quod ibidem deploret errorem praeteritum, in quo fuit, credens Deum in illo loco inani esse quantitativè extensum, ut eum interpretatur Nebridius. Hinc*

Probatur Conclusio secundò Ratione: Deus necessariò est, ubicunque esse potest, sed potest esse in spatiis imaginariis, ergo ibi est: major patet ex immensitate Divina: probatur mi. Deus potest esse ubique, ubi potest esse Angelus vel homo, aut quodcumque aliud corpus, sed corpus quodcumque, sicut etiam Angelus & homo possunt esse in spatiis imaginariis; ergo potest etiam Deus ibi esse, patet major, quia non plus requiritur in Deo, quam

III.

IV.